

ASiantuntijalausunto

Outi Ahonen
puheenjohtaja

Oikeushallinnon Henkilökunta OHK ry

20.10.2023

ASIA: HE 30/2023 vp HALLITUKSEN ESITYS EDUSKUNNALLE LAIKSI OIKEUSPALVELUVIRASTOSTA JA SIIHEN LIITTYVIKSI LAIEKSI

Oikeushallinnon Henkilökunta OHK ry, Personalföreningen vid Justitieförvaltningen PJF rf (jäljempänä OHK ry) kiittää tilaisuudesta lausua asiassa ja esittää seuraavaa:

Oikeuspalveluviraston perustaminen ja sitä kautta oikeusapu- ja edunvalvontapiirien toimistojen ohjaamisen ja kehittämisen siirtyminen yhden viraston alaisuuteen on kannatettava ajatus. On syytä pitää jatkossakin esillä johtoajatuksena, että tämän muutoksen tarkoitus on todellakin luoda paremmat edellytykset järjestää laadukkaita ja yhdenmukaisempia palveluja koko maassa taloudellisesti tai muulla tavoin heikommassa asemassa olevalle väestölle. Tämän selkeän periaatteen lisäksi henkilöstö näkee tässä muutoksessa erityisen mahdollisuuden yhdenmukaistaa yhteisiä käytänteitä sekä parantaa ja varmistaa henkilöstön tasavertaista kohtelua valtakunnassa nykyisten piirien kirjavien ja osin epäoikeudenmukaisiksi koettujen ratkaisujen sijaan (esim. kokemusosalaskenta).

Vaikka esityksen perusteissa annetaankin ymmärtää, että muutoksen vaikutukset tulisivat näkyviin vasta jonkin ajan sisällä ja osin vain välillisesti, tavoitteen nopea saavuttaminen olisi kuitenkin kaikkien etu ja etenkin palveluita tarvitsevien piirissä. Muutoksen prosessijohdon merkitystä ei voi liiaksi korostaa. Ja vaikka muutokset eivät näennäisesti näyttäisi vaikuttavan isommin suurimman osan nykyisen henkilökunnan tehtäviin tai sijoituspaikkoihin, on syytä muistuttaa yhteistoimintalain velvoitteista henkilöstön kuulemisen osalta. Henkilöstön osallistaminen muutoksen yhteydessä etupainotteisesti auttaa ehkäisemään jaksamista kuormittavia häiriötilanteita ja sitä kautta mahdollista muutosvastarintaa.

Ilahduttavaa esityksessä on viestinnän merkityksen selkeä esille nostaminen jo tässä vaiheessa. Viestinnän nykymuotoiset kanavat on syytä ottaa heti projektin alusta saakka käyttöön ja panostaa siihen riittävästi resursseja. Projektin vuoksihan toimintaa ei ole suunniteltu keskeytettäväksi miltään osin, joten ajantasaisen tiedon merkitys on suuri. Viestinnällä tässä katsomme tarkoitettavan niin sisäistä, ulkoista kuin sidosryhmäviestintää.

Valmisteluvaiheessa kannatusta on saanut virkaehtosopimukseen ja palkkaukseen liittyvien tehtävien siirtäminen perustettavalle virastolle mahdollisimman pian. Haluamme kuitenkin muistuttaa, että esimerkiksi Y-virkaehtosopimuksen piirissä olevien viranhaltijoiden palkkausjärjestelmän uudistus on vasta käynnissä eikä sen valmistumisesta ole tätä kirjoitettaessa tietoa. Näin ollen lieneekin viisasta siirtää nämä tehtäväkokonaisuudet uudelle virastolle vasta sen toiminnan todellisen vakiintumisen varmistuttua.

Edellisen sijaan näkisimmekin, että muutosprosessista huolimatta tulisi jo nyt kiinnittää huomiota virkojen täyttöprosessiin. Saamiemme tietojen mukaan virkoja ei ole saatu laitettua hakuun ja täytettyä ajoissa, josta syytä on jouduttu jatkamaan määräaikaikaisuuksia. Syyksi on esitetty nimittävän piirinjohtajan työkiireet. Toivomuksemme onkin jo nyt, että vaikka hallituksen esityksen 5 §:n mukaan viraston pääjohtaja nimittää Oikeuspalveluviraston henkilökunnan, myös niin sanottujen kenttävirkojenkin auki julistamiseen ja nimitysten tekemiseen saadaan pikaisesti yhdenmukaistettua ja resurssoitua.

Olemme seuranneet Syyttäjälaitoksen, Tuomioistuinviraston sekä Ulosottolaitoksen keskusvirastotoimintojen suunnittelua, käynnistymistä ja päivittäistä toimintaa yhteisten asioiden hoitamisen yhteydessä. Paineet ja odotukset oman sektorin keskusvirastoa kohtaan ovat suuret ja osin osoittautuneet jopa epärealistisiksi ajan kulumisesta huolimatta. Tästä syystä uuden sektorin kokoavan viraston perustamisessa ei voi liikaa korostaa resurssointia ja etenkin resurssointia käytännön toimintojen suunnittelun, kehittämisen ja hoitamisen osalta. Virastoa ja sen toimintaa tulee luonnollisesti johtaa riittävällä volyymilla, mutta taustalla vaanii myös vaara toisesta ääripäästä eli johtotason paisumisesta varsinaisten tekijöiden kustannuksella. Tämähän on usein tapahtunut niin sanotun kentän kustannuksella ja kehityssuuntana tätä ei voida pitää hyväksyttävänä eikä alkuperäisen muutosperusteen mukaisena.

Yhden viraston mallissa on huomioitava kielellisten oikeuksien aito toteutuminen ja sitä myötä palvelujen järjestämisen hyvä suunnittelu. Tässä tekniikka on luonnollisesti hyvänä apuna, mutta myös itse palvelun henkilöstöjärjestelyt tulee miettiä samassa yhteydessä. Viestinnällä onkin korostunut rooli ohjata asiakkaat ja sidosryhmät tarvitsemiensa palvelujen ääreen mahdollisimman kivuttomasti. Tästä yhtenä esimerkkinä hyvä mainita erilliset asiakas- ja viranomaispalvelun puhelinnumerot ja sähköpostiosoitteet.

Tulevan viraston toimintojen järjestymistä tulee kuvaamaan virastolle laadittava työjärjestys ja laitosta koskeva yhteistoimintasopimus. Toivomuksemme on, että näiden kahden asiakirjan valmistelu tultaisiin aloittamaan mahdollisimman varhaisessa vaiheessa ja hyvässä yhteistyössä työntekijäpuolen kanssa.

Outi Ahonen

puheenjohtaja